

Historia pewnego medalu cz.4

Data publikacji: 1.04.2012 18:45

Zapraszamy do lektury książki Jacka Stelmacha: Historia Pewnego "Medalu" - Metodą Śledczą "Walecznym Śląsk1919 ". Kolejne odcinki ukazywać się będą co tydzień w niedzielę wyłącznie na łamach portalu OX.PL.

Rozdział II

Wstępne ustalenia i hipotezy

Informacje podstawowe

Podane w rozdziale pierwszym wstępne informacje na temat interesujących mnie odznak stały się w pewnym momencie tak wielowątkowe, że musiały zostać przeze mnie usystematyzowane. Rzecz by można skanalizowane, bym mógł dalej prowadzić skuteczne poszukiwanie potrzebnych mi informacji. Bez tego kręciłbym się pewnie „w kółko” wokół tych samych kwestii, inne zaś pozostawiłbym zupełnie bez wyjaśnienia. Zdałem sobie również sprawę z faktu, iż dalsza praca bez usystematyzowania tego, co ustaliłem byłaby niewygodna i co najważniejsze nieprofesjonalna.

Konieczność usystematyzowania posiadanych danych zrodziła potrzebę wykorzystania typowego w mojej dotychczasowej pracy zawodowej planu czynności. Na codzień stosowałem go w trakcie prowadzenia spraw karnych i przygotowywania wszelkich cząstkowych lub ogólnych czynności w postępowaniach.

Potrzeba uporządkowania przemyśleń doprowadziła mnie do tego, że przeczytałem raz jeszcze wcześniejsze swoje zapiski i oznaczyłem je w tekście w sposób wyraźny, sformułowaniem: „(analiza: pkt ....)”. Takie oznaczenie pozwalało sprawnie wracać w każdej chwili do wyróżnionego w ten sposób tekstu, który stał się powodem wyznaczenia jakiejś czynności mojego „śledztwa”, bez konieczności skomplikowanego jego wyszukiwania.

Plan, który ułożyłem na podstawie wspomnianej analizy, przybrał następujący wygląd i formę:

Plan czynności po analizie dotychczasowych materiałów

I.p. Czynność do wykonania

1. Ustalić, kim był Benedykt Grocholak –wcześniejszy właściciel zakupionego Krzyża II. Klasy
2. Ustalić czy „Krzyż” który kupiłem to oryginał, jak się prawidłowo nazywa, kto był właścicielem odznaki o nr 43, gdzie znajdują się dokumenty nadaniowe
3. Wypożyczyć oryginał „Pamiętnika Historycznego Bojowników o Niepodległość Śląska Zaolziańskiego (1938) i z nim się zapoznać
4. Uzyskać tekst Uchwały Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z dnia 2 lutego 1919 r. i z dnia 2 października 1919 r.
5. Ustalić, czy żyją jeszcze osoby zatrudnione w Starostwie Cieszyńskim w latach 1938-1939 lub wcześniej
6. Zestawić wykaz osób odznaczonych Krzyżem I i II. Klasy z innymi źródłami
7. Przeglądnąć gazety „Gwiazdka Cieszyńska” oraz „Dziennik Cieszyński” z okresu 1919-1922 r. w poszukiwaniu informacji o odznaczonych osobach
8. Czy pierwsze nadania Krzyża I i II. Klasy przyznane przez F. Latinika są na wykazach osób odznaczonych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
9. Uzyskać regulamin nadawania odznak załączony do Uchwały Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
10. Wysłać maila do Józefa Dembinioka i przypomnieć o fotokopii artykułu w „Faleryście”
11. Ustalić, czy zdarzyły się wypadki, że F. Latinik nadał poza wcześniej opisywanymi sytuacjami Krzyże I i II. Klasy i czym było to spowodowane
12. Ustalić, kim był Antoni Procajłowicz
13. Ustalić, czy istnieje jeszcze firma Litografia Artystyczna W. Głowczeski w Warszawie ul. Chmielna 18
14. Ustalić, co stało się z wyprodukowanymi przez firmę Litografia Artystyczna W. Głowczeski w Warszawie

legitymacjami do odznak

15. Sprawdzić, ilu osobom przyznano odznaki
16. Ustalić, co miał oznaczać skrót mkp
17. Sprawdzić muzea: w Krakowie i Cieszynie pod kątem posiadania w swoich zbiorach odznak nadanych za wojnę czesko-polską
18. Ustalić, kim był Leopold Reidych z Krakowa
19. Ustalić, czy nadano odznaczenia innym osobom niż żołnierze
20. Ustalić, czy w zbiorach po Józefie Piłsudskim znajduje się jeszcze Krzyż I. Klasy „Za Obronę Śląska”
21. Sprawdzić, czy F. Latinik przedrukował dokładnie wykaz osób odznaczonych Krzyżem I i II. Klasy, a jeżeli popełnił błędy, to czym mogły być spowodowane
22. Ustalić dane personalne oficera ewidencyjnego zajmującego się przechowywaniem nieodebranych odznak
23. Porównać wykaz osób odznaczonych Krzyżem I i II. Klasy z innymi istniejącymi wykazami
24. Udać się do Muzeum Juliana Fałata w Bystrej. Wykonać swoją dokumentację fotograficzną oraz dokonać oględzin znajdującego się tam Krzyża II. Klasy
25. Ustalić, czy Krzyż II. Klasy Juliana Fałata jest w całości ze srebra
26. Ustalić, jaki napis znajduje się pod skrętką Krzyża II. Klasy należącego do Juliana Fałata

Dalsze czynności do wykonania, które będą wynikały ze sprawdzeń i ustaleń, postanowiłem opisać w dalszych rozdziałach w formie aneksu do tegoż planu. Całość ustaleń „śledztwa” znajdzie się w rozdziale podsumowującym jego wyniki.

Hipotezy

Muzeum Juliana Fałata znajduje się w Bystrej przy ul. Juliana Fałata 34. 29 lipca 2010 roku pozwoliłem sobie zatelefonować do „Fałatówki”. Zadzwoiłem na numer telefonu 33-8171361. Połączyłem się z przesympatyczną Panią Krystyną Maślanką –kustoszem tego Muzeum. Ciekawe, że ja z reguły mam takie szczęście do sympatycznych i dobrych ludzi. Ale po kolei! Po co dzwoniłem do tego muzeum? Otóż, nie dawał mi spokoju fakt, że Julian Fałat posiadał odznakę okrągłą „Za Obronę Śląska 1919” pomimo, że nie było go w wykazie osób odznaczonych. W książce E. Długajczyka nie było śladu jego nazwiska, a wykaz ten został sporządzony na podstawie Uchwały Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego. Dodatkowo posiadał legitymację ją nadającą. Julian Fałat nie został również nagrodzony (zgodnie z wykazem) Krzyżem II. Klasy, ale również go posiadał. Ciekawe skąd? W Internecie było bardzo dużo informacji odnośnie Juliana Fałata, ale ani słowa nie znalazłem o tym, że brał on udział w tej czesko-polskiej wojnie. Z większości dostępnych informacji wynikało, że miał on przebywać od 1919 roku w Toruniu. Po wpisaniu hasła „wojna czesko-polska i Julian Fałat” znalazłem w Internecie tylko jedną informację, a jej źródłem było Muzeum w Bystrej.

Z tego właśnie powodu nie mogłem nie zapytać u źródła o szczegóły udziału malarza w tej wojnie i charakter, w jakim on tam występował. Według informacji przekazanych mi telefonicznie przez kustosza Muzeum Juliana Fałata w Bystrej Panią Krystynę Maślankę, Julian Fałat nie brał udziału w walkach. Tworzył portrety wysokich rangą wojskowych biorących udział w wojnie. Z jej informacji wynikało, że w Muzeum w Bielsku-Białej znajdują się listy Fałata, które przekazała tam zmarła już córka Lucyna Frąckiewicz. Telefoniczne ustalenia trzeba było koniecznie potwierdzić. Interesujący mnie okres życia Juliana Fałata miał znajdować się w III Tomie „Listów Fałata”. Dodatkowo dowiedziałem się, iż bliskim przyjacielem Juliana Fałata miał być Kornel Makuszyński, który w swoich wspomnieniach miał o tym pisać. Podobno J. Fałat miał malować portrety pod Olbrachciami (Albrechciami?). Dane te uzyskałem telefonicznie i koniecznie wręcz trzeba było je potwierdzić na miejscu w Bystrej.

Pani Krystyna Maślanka poleciła mi również lekturę książki Tadeusza Z. Bednarskiego o prawdopodobnym tytule „Krakowskim szlakiem”. W dniu 30 lipca 2010 r. w Bibliotece Miejskiej w Cieszynie zdobyłem książkę „Pamiętniki” Juliana Fałata, ale ani słowa nie znalazłem w niej o jego udziale w zdarzeniach 1919 roku, a wydarzenie takie nie mogło przejść przecież bez śladu.

Może zbyt śmiało, ale zadałem sobie pytanie: skąd Julian Fałat wziął te odznaczenia? W pamięci miałem profesora Antoniego Procajłowicza, który nie rozliczył się z części odznak i dokumentacji nadaniowej. Nie skreślając żadnego rozwiązania, zacząłem szukać wspólnego mianownika dla Juliana Fałata i Antoniego Procajłowicza. W okresie zdarzeń 1919 roku pierwszy z nich miał być w Toruniu, a drugi w Bydgoszczy. Czy się znali? Myślę, że tak. Obaj pracowali w podobnym okresie w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Obaj byli artystami i pracownikami naukowymi. Stąd też postawiłem sobie wstępnie następujące hipotezy, które miały pomóc w moim „śledztwie”:

Hipoteza nr 1

Antoni Procajłowicz znał Juliana Fałata i posiadał niezwrócone odznaczenia oraz dokumenty nadaniowe, z których się nie rozliczył. Jeden z nich w postaci Krzyża II. Klasy podarował J. Fałatowi. Podarował mu również medal okrągły wraz z dokumentami.

Hipoteza nr 2

Julian Fałat brał udział w zajściach 1919 roku i otrzymał medal okrągły a Antoni Procajłowicz podarował mu Krzyż II. Klasy z/lub bez dokumentów nadaniowych.

Hipoteza nr 3

Muzeum w Bielsku-Białej posiada z innego źródła Krzyż II. Klasy i odznakę tę dołączono tylko do stałej ekspozycji w Willi Fałata w Bystrej.

Hipoteza nr 4

Julianowi Fałatowi nadano obie odznaki „po znajomości”, a nie za faktyczny udział w walkach i z tego powodu nie został on wymieniony w oficjalnych dokumentach urzędowych.

Przed rozmową z Krystyną Maślanką spotkałem się jeszcze z Marią Aleksandrowicz z Muzeum w Bielsku-Białej (tel. 33-8169913). Chyba ją zainteresowałem tym tematem, bo gdy rozmawiałem później z Krystyną Maślanką, to ta poinformowała mnie o wizycie Pani Marii i jej zainteresowaniu przedmiotowym Krzyżem II. Klasy. Z moich ustaleń wynikało również, iż Maria Aleksandrowicz miała być w posiadaniu wspomnianego III Tomu „Listów Fałata”. I to właśnie ona w trakcie późniejszej rozmowy powiedziała mi o Willi Fałata i znajdujących się tam eksponatach. Ja ze swoje strony z kolei opowiedziałem jej wtedy o swoich śmiałych hipotezach. Według niej Krzyż II. Klasy należał do Juliana Fałata. Pani Maria dysponowała ciekawym opisem tego „Krzyża”, z którego wynikało, że powinien on być wykonany ze srebra.

CDN...

Komisarz Jacek Stelmach jest komendantem Komisariatu Policji w Skoczowie i pasjonatem. Kolekcjonuje zabytkowe odznaczenia i odznaki oraz dokumenty, na podstawie których były one nadawane.

Gdy 17 lipca 2010 r. jego kolekcja wzbogaciła się o krzyż „Za obronę Śląska”, nie tylko postanowił zgłębić jego historię, ale i sprawdzić, czy medal, którego stał się właścicielem, jest aby na pewno... oryginalny. Nie dysponując fachowym przygotowaniem do badań historycznych, w swoich poszukiwaniach odwołał się to metod najlepiej sobie znanych, a mianowicie... kryminalistycznych; podjął regularne śledztwo. Zakończyło się one już po roku, przynosząc w rezultacie nie tylko ustalenie „prawdy materialnej”, ale i obszerną, liczącą sobie niemal 250 stron książkę, w której kom. Jacek Stelmach szczegółowo opisał przebieg swoich badań i

podzielił się ich wynikami.

Książka, wydana pod koniec 2011 r., nosi tytuł Historia pewnego „medalu” – metodą śledczą. „Walecznym Śląsk 1919” i stanowi absolutny ewenement w dziejach cieszyńskiej literatury regionalnej,

Wszystkie odcinki [\[KLIKNIJ>>>\]](#)